

Strategiczna Mapa Regionu

Scenariusz rozwoju do roku 2020 Gmina Uniejów

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Łódzkie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykonawca:

PAG Uniconsult
ul. Migdałowa 4 lok. 71
02-796 Warszawa
tel. (22) 256 39 00
fax (22) 256 39 10
e-mail: biuro@pag-uniconsult.pl

Zleceniodawca:

Departament Polityki Regionalnej
Urząd Marszałkowski w Łodzi

Łódź, maj 2010 r.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Łódzkie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Wstęp

Niniejsze opracowanie jest jednym z rezultatów projektu systemowego o nazwie: „STRATEGICZNA MAPA REGIONU – badania regionu łódzkiego z opracowaniem scenariuszy rozwojowych” realizowanego przez Departament Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Przygotowanie scenariuszy rozwojowych Departament Polityki Regionalnej zlecił firmie PAG Uniconsult. Scenariusze rozwojowe zostały opracowane dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego na terenie województwa łódzkiego. Proces tworzenia scenariuszy miał charakter partycypacyjny, brali w nim udział lokalni liderzy i eksperci.

Scenariusze rozwoju są stosowanym w planowaniu strategicznym sposobem prezentacji możliwej przyszłości służącej wyborowi wariantu polityki rozwojowej – jej celów i priorytetów. Przygotowane w ramach projektu scenariusze uwzględniają optymistyczne, neutralne oraz pesymistyczne wersje zdarzeń wraz z ich konsekwencjami dla przewidywanych wyników. Istotą scenariuszy rozwojowych jest pokazanie, na podstawie analizy trendów i ustalenia pozycji rozwojowej, jaki może być obraz gminy/powiatu w perspektywie do roku 2020. **Scenariusze rozwojowe mogą stanowić dla jednostek samorządu terytorialnego użyteczny materiał do tworzenia szczegółowych strategii i planów rozwoju gmin/powiatów lub do weryfikacji już posiadanych.**

Dysponowanie scenariuszami (wariantowymi opisami możliwej przyszłej sytuacji gminy/powiatu) ułatwi gminom i powiatom planowanie potrzebnych działań i projektów, a równocześnie **dostarczy argumentów za wyborem określonych projektów**, co ma bezpośrednie znaczenie przy ubieganiu się o ich dofinansowanie z funduszy unijnych. Przygotowanie scenariuszy rozwojowych ma więc zarówno wymiar strategiczny – dotyczący określania celów i kierunków rozwoju, jak i wymiar pragmatyczny – dotyczący zarządzania i finansowania rozwoju gminy/powiatu.

Spis treści

Wstęp	3
1. Metodologia badania	5
2. Ogólna charakterystyka gminy	6
3. Obserwowane trendy	8
4. Pozycjonowanie gminy w oparciu o analizę SWOT	13
5. Scenariusze rozwojowe do 2020 roku	15
5.1. Zjawiska demograficzne	15
5.2. Zjawiska gospodarcze	18
5.3. Budżet i gospodarka komunalna	18
6. Podsumowanie	25

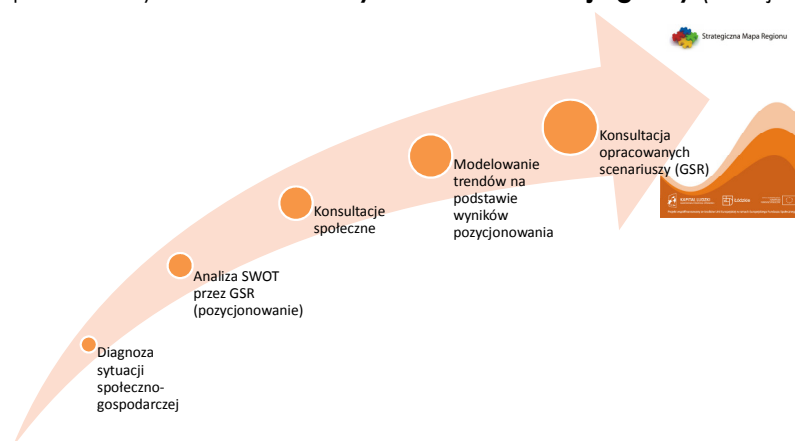
1. Metodologia badania

Metodologia opracowywania scenariuszy rozwojowych oparta została na założeniu, że prognozowana przyszłość to nie tylko ekstrapolacja trendów historycznych. Aby prognozowana przyszłość stała się faktem, w proces tworzenia wizji przyszłości musi być zaangażowane szerokie grono osób – lokalnych liderów, mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz świata nauki.

Proces opracowywania scenariusza zbudowany został z myślą, aby na każdym z jego etapów włączać w proces tworzenia scenariuszy rozwojowych możliwie szerokie grono osób, których prognozowana przyszłość dotyczy – mieszkańców i lokalnych ekspertów.

Proces **partycypacyjnego tworzenia scenariusza rozwojowego gminy** podzielony został na następujące etapy:

- Etap I** Analiza kluczowych wskaźników charakteryzujących sytuację społeczno-gospodarczą gminy na podstawie dostępnych danych statystycznych GUS (wskaźniki demograficzne, budżetowe, gospodarcze, infrastrukturalne) oraz prognozy trendów do roku 2020. Pracę tę wykonał zespół ekspertów PAG Uniconsult.
- Etap II** Warsztat strategiczny, którego celem było przeprowadzenie **analizy SWOT gminy**. W gminie powołana została Grupa ds. Scenariuszy Rozwojowych (GSR), czyli niesformalizowana grupa robocza składająca się z przedstawicieli władz gminy oraz reprezentantów biznesu, mediów, organizacji pozarządowych. Głównym zadaniem było przeprowadzenie analizy SWOT dotyczącej czynników rozwojowych gminy, w toku warsztatu strategicznego z udziałem eksperta PAG Uniconsult – facylitatora. W efekcie powstała analiza SWOT pozwalająca na dokonanie **pozycjonowania gminy**.
- Etap III** Wyniki analizy mocnych i słabych stron gminy przeprowadzonej przez lokalnych liderów przedstawione zostały mieszkańcom województwa łódzkiego do **konsultacji społecznych**. Mieszkańcy za pośrednictwem ankiet papierowych dystrybuowanych w urzędach gmin oraz za pośrednictwem strony internetowej projektu www.strategicznamaparegionu.pl mieli możliwość wypowiedzenia się na temat przeprowadzonej analizy SWOT.
- Etap IV** Na podstawie analizy trendów oraz ustalenia pozycji rozwojowej gminy dokonano **modelowania trendów** oraz opracowano projekt scenariusza rozwojowego gminy do roku 2020.
- Etap V** Projekt scenariusza rozwojowego gminy został następnie przedstawiony i **poddany konsultacji** na spotkaniu podsumowującym prace Grupy ds. Scenariuszy Rozwojowych (GSR).
- Etap VI** Po przeprowadzonych konsultacjach z przedstawicielami lokalnych środowisk opracowany został **ostateczny scenariusz rozwoju gminy** (niniejszy dokument).

2. Ogólna charakterystyka gminy¹

Gmina Uniejów jest gminą miejsko-wiejską, położoną w północno-zachodniej części powiatu poddębickiego. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie konińskim. Siedziba gminy to Uniejów.

Sąsiednie gminy to Brudzew, Dąbie, Dobra, Poddębice, Przykona, Świnice Warckie, Wartkowice.

Gmina zajmuje powierzchnię 83 km² i liczy 7,3 tys. mieszkańców (2008 r.). Na gminę składa się 1 miasto oraz 39 wsi skupionych w 30 sołectwach. Użytki rolne zajmują 82% powierzchni, lasy 9%.

Wśród wielu tradycji kulturalnych i społecznych na terenie gminy wymienić należy 200-letnią tradycję układania „kwiatnych dywanów” na obchody Bożego Ciała w jednej z najstarszych parafii w Polsce- Spycimierzu. Kolejną tradycją kultywowaną na terenie gminy to propagowanie kultury indiańskiej. W Uniejowie działa zespół tancerzy POW WOW „Ranores”, którego członkowie należą do Polskiego Ruchu Przyjaciół Indian. Rozpowszechnianie kultury indiańskiej możliwe jest dzięki Ogólnopolskim Złotom Indian oraz imprezom typu POW WOW organizowanym w Uniejowie. Wśród tradycji, które wyróżniają gminę Uniejów na tle innych są, organizowane co roku, turnieje rycerskie. W Uniejowie działa bractwo rycerskie „Signum Temporis”. To grupa licząca blisko 25 osób, pasjonatów średniowiecza. Organizują oni turnieje rycerskie, jarmarki średniowieczne, a także inne imprezy o charakterze historycznym. Charakterystycznymi, corocznymi imprezami, które wpisały się na stałe do kalendarza wydarzeń kulturalnych na terenie gminy Uniejów to Ogólnopolskie Dni Wody oraz Dni Uniejowa. To imprezy promujące walory Uniejowa i okolic. Dni Wody upowszechniają wiedzę na temat środowiska, jego zagrożeń oraz ochrony. Jedną z atrakcji tego święta jest poszukiwanie bursztynu oraz płukanie złota. Dni Uniejowa połączone są z imprezami sportowymi, takimi jak turnieje piłki nożnej, czy unihokeja, występami zespołów muzycznych z terenu gminy Uniejów, wystawami malarskimi oraz plastycznymi, loteriami fantowymi, festiwalami piosenki itp.

Wśród istotnych zabytków kultury materialnej należy wymienić XIV- wieczny gotycki Zamek wzniesiony przez Jarosława Bogorię Skotnickiego. Pomimo licznych przebudowań zachował swój średniowieczny charakter. Od XIV wieku zamek stał się rezydencją arcybiskupów gnieźnieńskich. Obecnie jest wykorzystywany w celach turystycznych. Mieści się w nim restauracja oraz hotel. Można również podziwiać panoramę miasta i okolic z wieży zamkowej. Kolejny istotny zabytek kultury to XIV- wieczna Kolegiata Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. W prezbiterium zachowało się gotyckie sklepienie krzyżowo - żebrowe z XIV wieku. Od wschodu umiejscowiona jest barokowa kaplica. Z kruchty do kolegiaty prowadzi gotycki portal kamienny. W XV w. korpus nawy został rozbudowany ku zachodowi. Barokowy charakter wnętrza nadał arcybiskup Maciej Łubieński. Zastępującą na szczególną uwagę kaplicę błogostawionego Bogumiła, w której znajduje się na marmurowej trumnie figura Bogumiła z 1666 roku, dobudowano w II poł. XVII w. Osobno stojąca w pobliżu kolegiaty neobarokowa dzwonnica wysokości 25 m. została zbudowana na przełomie XVIII/XIX w. Ważnym zabytkiem kultury materialnej jest również XIX - wieczna kaplica grobowa rodziny carskiego generała hrabiego Aleksandra Tolla - została wybudowana w stylu neobizantyjskim na planie krzyża greckiego, w formie dwukondygnacyjnego mauzoleum w 1885 roku, w lesie na trasie Uniejów - Dąbie. Na kopule kaplicy, zwieńczonej ośmiokątnym bębniem oraz wieżyczkach umieszczone zostały prawosławne krzyże. Górna część kaplicy pełni funkcję sakralną, dolna zaś krypty grobowej, w której pochowany został Aleksander Toll, jego żona oraz żona jego syna Sergiusza. Wśród zabytków Uniejowa na uwagę zasługuje również XIX - wieczny późnoklasycystyczny dworek- został zbudowany na planie prostokąta w obrębie dawnego placu ćwiczeń w 1845 r. Pełnił funkcję mieszkania zarządcy dóbr należących do hrabiego Aleksandra Tolla. Elewacje dworku tworzą płaskie obramowania narożników. Obecnie w budynku mieści się Miejsko - Gminny Ośrodek Kultury, a także Szkoła Muzyczna I Stopnia. Wśród licznych walorów przyrodniczych gminy Uniejów na uwagę zasługuje fakt objęcia jej obszarów programem „NATURA 2000”. Miasto i gmina Uniejów już od 2004r. znajduje się na mapie obszaru „NATURA 2000”. Obecność terenów chronionych to dowód na to, że Uniejów leży

¹ Źródło: www.wikipedia.org oraz informacje przesłane przez gminę.

w nieskażonym dotąd obszarze zasobnym w unikatowe, naturalne łąki bogate w rzadkie gatunki roślin, a w okolicznych lasach gniazdują ginące gatunki ptaków. Ważny element promocji gminy stanowi cały zespół zamkowo- parkowy na lewym brzegu Warty. Ma on powierzchnię 34 ha. W skład zespołu wchodzi Park założony w połowie XIX w. oraz, wspomniany wcześniej, XIV – wieczny Zamek. Park uchodzi za jeden z najpiękniejszych zachowanych parków podworskich w centralnej Polsce. Występuje tu wiele gatunków drzew liściastych rosnących na obszarze kraju, spotkać można także piękne okazy drzew egzotycznych. Łącznie rośnie około 60 gatunków drzew i krzewów. Doskonale utrzymane aleje parkowe stanowią miejsce częstych spacerów, zarówno mieszkańców Uniejowa, jak i turystów.

Do organizacji społecznych działających na terenie gminy i mających duży wpływ na rozwój lokalny należy Towarzystwo Przyjaciół Uniejowa. Stowarzyszenie to prowadzi działalność społeczno- kulturalną na terenie Ziemi Uniejowskiej. Zamierzeniem członków TPU jest organizowanie imprez związanych z życiem regionu i jego przeszłością, a także podejmowanie prac badawczych w zakresie historii kultury Uniejowa i okolic. Izba Regionalna Ziemi Uniejowskiej zawiera zbiory o charakterze historycznym, archeologicznym, które dokumentują bogatą historię miasta Uniejowa. Kolejną organizacją mającą wymierny wpływ na rozwój lokalny gminy to Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania- „ MIĘDZY WARTĄ A NEREM”. Organizacja ta działa na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, aktywizuje społeczność lokalną i promuje obszar gmin Uniejów i Świnice Warckie oraz wspiera i upowszechnia realizację Lokalnej Strategii Rozwoju.

Wciągu najbliższych kilku lat planowanych jest kilka inwestycji mających znaczący wpływ na rozwój gminy Uniejów. Należą do nich:

- budowa hybrydowej elektrociepłowni geotermalnej zasilanej gorącą wodą wydobywaną ze złóż geotermalnych leżących pod Uniejowem;
- rozbudowa kompleksu termalno- basenowego w ramach zintegrowanego projektu pod nazwą „Termy Uniejów- Regionalny Markowy Produkt Turystyki Uzdrawiskowej”;
- restauracja budynku po byłym kinie Ustronie na Dom Pracy Twórczej. Będzie to centrum artystyczno- kulturalne. Partnerem przy realizacji tej inwestycji jest Akademia Sztuk Pięknych w Łodzi;
- restauracja Zespołu Zamkowo- Parkowego, renowacja zamku z dostosowaniem na funkcje infrastruktury turystycznej;
- rozbudowa kompleksu edukacyjno- turystyczno- rekreacyjnego „ WROTA CZASU” w Uniejowie;
- budowa obwałowania przeciwpowodziowego wraz z przepompownią i wielozadaniowym i wielozadaniowym zbiornikiem retencyjno- wyrównawczym w rejonie rzeki Struga Spycimierska w celu obrony przeciwpowodziowej terenów inwestycyjnych Termy Uniejów;
- I etap budowy kompleksu rekreacyjno- sportowego w Uniejowie;
- remont budynku OSP w Wilamowie- adaptacja obiektu na ośrodek kulturalno- rozrywkowy;
- budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Uniejów oraz budowy kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami do działek oraz budowa przepompowni ścieków i oczyszczalni;

Największym problemem rozwojowym Gminy Uniejów jest przede wszystkim budowa rynku wewnętrznego w oparciu o strefę turystyki zdrowotnej i specjalną strefę ekonomiczną przy autostradzie.

3. Obserwowane trendy

Punktem wyjścia dla opracowania scenariusza rozwojowego była analiza kierunku i tempa zmian podstawowych wskaźników rozwoju gminy. Źródłem danych historycznych na temat gminy była statystyka publiczna, w tym głównie Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego, za którym podane zostały informacje w poniższej tabeli.

Kluczowe znaczenie przy interpretacji wybranych wskaźników dostępnych dla gminy miał charakter (rosnący/malejący) oraz dynamika zmian analizowanych wskaźników.

Poziom wyjściowy i poziom docelowy przy interpretacji danych miał znaczenie uzupełniające. Oznacza to, że jeżeli w gminie X w roku bazowym było 50 podmiotów na 1000 mieszkańców, a w ostatnim roku już 70, wówczas zjawisko to interpretowane było jako pozytywne, niezależnie od faktu, że średnia krajowa w tym względzie wynosi 98. Poziom docelowy był, za każdym razem, kiedy było to potrzebne, odpowiednio komentowany. Jeżeli w powiecie Y odsetek wydatków inwestycyjnych w całości budżetu jednostki samorządu terytorialnego w roku bazowym wynosił 40% i spadł do 30%, w ostatnim roku dla którego prowadzona jest analiza, wówczas spadek ten zinterpretowany został negatywnie, ale dodawany był komentarz, że nawet po okresie spadków poziom inwestycyjności budżetu jest wysoki.

Podstawą do wykonania analizy scenariuszy rozwojowych była analiza zbioru historycznych wskaźników charakteryzujących różnorodne zjawiska zachodzące w gminie w latach 2000-2008. Wskaźniki zawarte w tabeli nr 1, można podzielić na następujące grupy tematyczne:

- I. Wskaźniki opisujące zagadnienia demograficzne (wskaźniki nr 1 i 2).
- II. Wskaźniki opisujące zagadnienia gospodarcze (wskaźniki nr 3,4,5,6,7).
- III. Wskaźniki opisujące zagadnienia infrastrukturalne (wskaźniki nr 8,9).

Tabela nr 1. Zbiór historycznych wskaźników

Wskaźnik	Lata								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Stan ludności	7 787	7 724	7 631	7 555	7 488	7 437	7 354	7 304	7 283
Stan ludności w wieku 6-15 (okres szkolny)	1 068	1 033	972	921	894	860	818	780	748
Wskaźnik bezrobocia w gminie/mieście jako % wskaźnika dla województwa łódzkiego	b.d	b.d	b.d	118%	117%	123%	145%	128%	125%
Relacja dochodów budżetowych gminy na jednego mieszkańca w stosunku do średniej wojewódzkiej	b.d	b.d	87,2%	85,9%	92,4%	91,6%	133,5%	113,8%	163,1%
Udział majątkowych wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	23,8%	28,4%	27,6%	19,3%	31,9%	26,3%	48,9%	41,2%	54,7%
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem	28,0%	38,4%	33,3%	31,2%	29,9%	30,8%	20,6%	36,7%	61,2%
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1.000 mieszkańców;	64,6	65,1	67,1	69,5	69,3	72,5	77,6	80,4	83,8
Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	b.d	b.d	83,0%	83,2%	83,3%	85,7%	85,8%	85,8%	85,9%
Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	b.d	b.d	34,8%	34,7%	34,9%	34,8%	34,9%	34,9%	35,2%

Analizę czynników pozytywnych i negatywnych przeprowadzono metodą porównawczą. Zmiany, jakie zaszły w wielkości wskaźników dla gminy, pomiędzy rokiem 2000, a 2008, porównywano ze zmianami jakie zaszły w analogicznym okresie w zbiorze wszystkich gmin miejsko-wiejskich województwa łódzkiego (dalej powoływane wartości średnie). Następnie analizowano wzajemne przebiegi w czasie (wartości w poszczególnych latach), w celu wykonania bardziej szczegółowej analizy trendów i zaliczenia zjawisk do grupy pozytywnych bądź negatywnych.

Do najważniejszych zjawisk pozytywnych zaliczono:

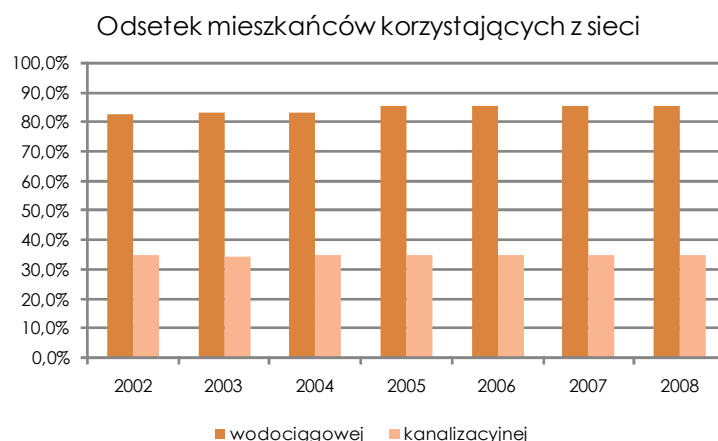
Sytuację w zakresie relacji wskaźnika dochodów budżetowych na jednego mieszkańca gminy, jako procent wskaźnika dla gmin miejsko-wiejskich województwa łódzkiego, ponieważ średnia tego wskaźnika za lata 2002-2008 wynosiła 109,6%, ponadto wskaźnik ten wykazywał w analizowanym okresie ogólny trend wzrostowy.

Rysunek 1

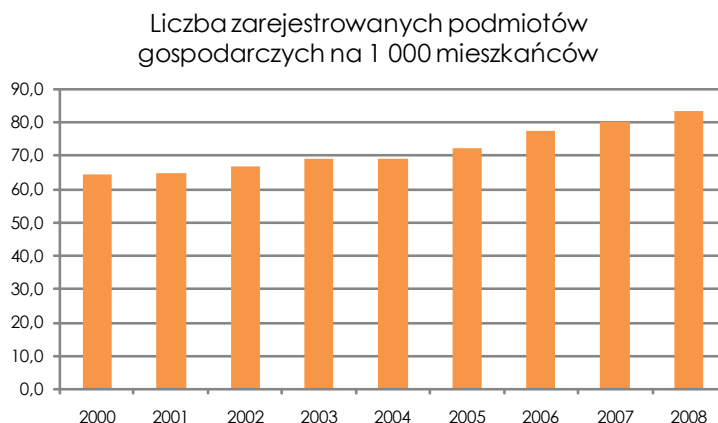
Odsetek mieszkańców korzystających w 2008 r. z sieci wodociągowej, wynoszący 85,9%, przy praktycznie niezmiennej wartości w latach 2002-2008, podczas gdy średnia dla gmin miejsko-wiejskich wyniosła 84,3%, wykazując trend wzrostowy w latach 2000-2008.

Rysunek 2

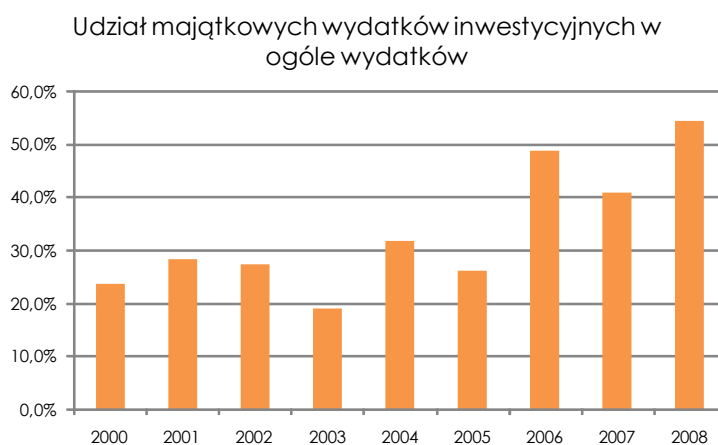
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców, wynosząca na koniec 2008 roku 83,8, przy trendzie wzrostowym, podczas gdy średnia dla gmin miejsko-wiejskich wynosiła 88,7 przy stabilizacji w latach 2003-2008, po latach znacznych wahań 2000-2002.

Rysunek 3

Udział majątkowych wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków budżetowych, wynoszący średnio 33,6% za lata 2000-2008, wykazujący znaczne wahania, przy ogólnym trendzie wzrostowym, podczas, gdy dla gmin miejsko-wiejskich wynosił on 19,8%, przy trendzie wzrostowym.

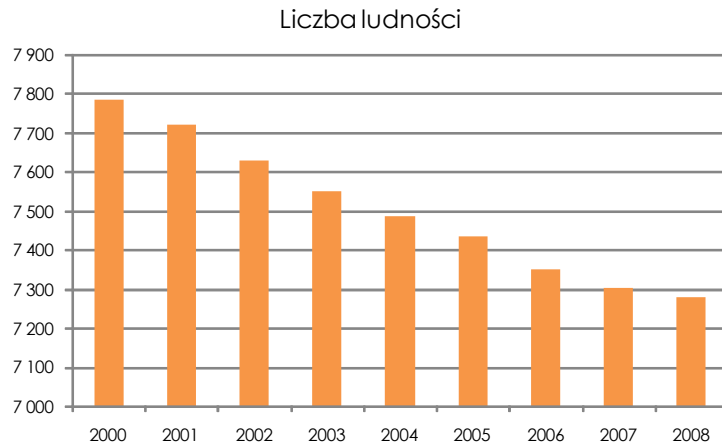
Rysunek 4

Do najważniejszych zjawisk negatywnych zaliczono:

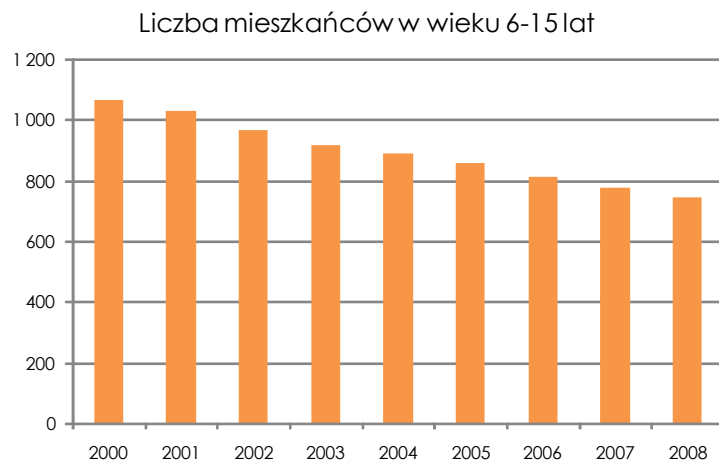
Sytuację demograficzną gminy. W latach 2000-2008 odnotowano spadek liczby mieszkańców gminy, wynoszący -6,5%, z ogólnym trendem spadkowym, podczas gdy średnia dla gmin miejsko-wiejskich wynosiła 1,6% (odnotowano wzrost), przy stałym, niewielkim trendzie spadkowym w latach 2000-2005 i jednorazowym, silnym wzroście w roku 2006.

Rysunek 5

Strukturę demograficzną gminy, w której w latach 2000-2008 odnotowano spadek o -30,0% liczby dzieci w wieku szkolnym, przy ogólnym trendzie spadkowym, podczas gdy dla gmin miejsko-wiejskich średni spadek wynosił -24,0%, przy ogólnym trendzie spadkowym.

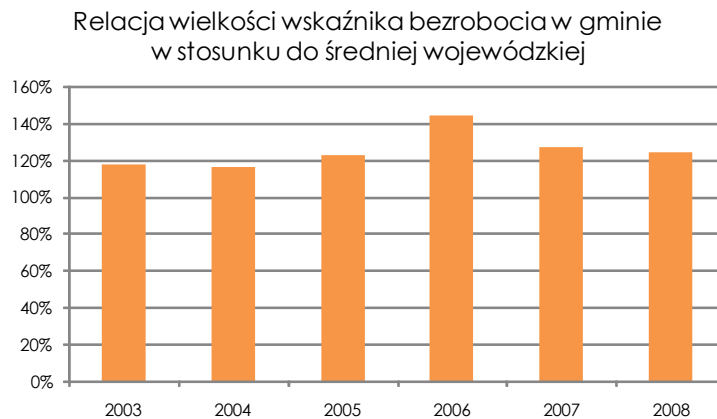
Rysunek 6

Sytuację w zakresie bezrobocia, ponieważ wskaźnik bezrobocia w gminie jako procent wskaźnika dla województwa łódzkiego wynosił 124,6%² w roku 2008, przy znacznych wahaniach, z kształtowaniem się ogólnego trendu wzrostowego.

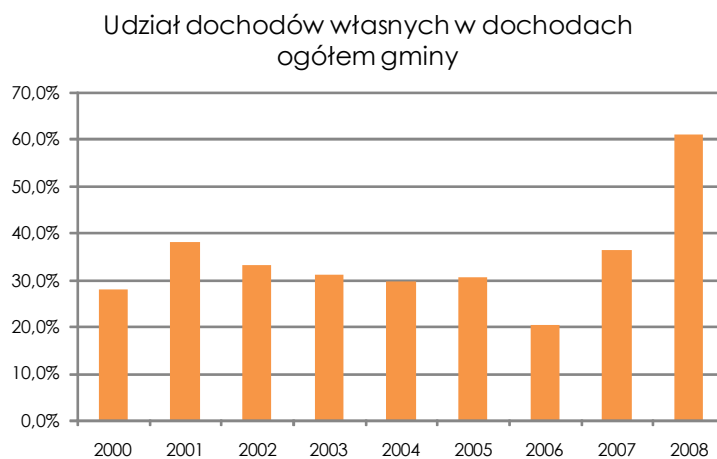
² „Wskaźnik bezrobocia w gminie/mieście jako % wskaźnika dla województwa łódzkiego” to relacyjny wskaźnik, w którym wartość: „udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym” dla Gminy odnoszona jest do analogicznego udziału w województwie łódzkim (dane za BDR GUS). Przykładowo, w roku 2008, udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w województwie łódzkim wyniósł 6,1%, a w gminie 7,6%, co oznacza, że relacyjny wskaźnik bezrobocia w gminie wyniósł 124,6% (czyli był o 24,6% wyższy niż w województwie).

Rysunek 7

Udział dochodów własnych w dochodach ogółem, którego średnia za lata 2000-2008 wynosi dla gminy 34,4%, przy znacznych wahaniami z wystąpieniem jednorazowej, bardzo wysokiej wartości w roku 2008, podczas gdy średnia dla gmin miejsko-wiejskich wyniosła 47,3%, przy spadkowym w latach 2000-2006 i wzrostowym w latach 2007-2008.

Rysunek 8

Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej, niezmiennie wynoszący 35,2%, podczas gdy średnia dla gmin miejsko-wiejskich wyniosła 47,0%, wykazując trend wzrostowy.

Dane historyczne zostały przedstawione na posiedzeniu Grupy ds. Scenariuszy Rozwojowych i stały się punktem wyjścia do pozycjonowania gminy w oparciu o analizę SWOT.

4. Pozycjonowanie gminy w oparciu o analizę SWOT

Na spotkaniu Grupy ds. Scenariuszy Rozwojowych (GSR) w **Urzędzie Gminy Uniejów** opracowano analizę SWOT dla gminy. Przedstawiciele społeczności lokalnej, wraz z facylitatorem z ramienia PAG Uniconsult, w oparciu o przygotowane wcześniej zestawy uniwersalnych mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń dla jej funkcjonowania i rozwoju, dokonali podstawowej charakterystyki gminy. Każdą z cech ocenili w skali otwartej jako atut lub czynnik negatywny.

Przy interpretacji wskazanych przez lokalne środowiska cech wewnętrznych i zewnętrznych gminy należy mieć na uwadze, iż różne cechy mogą mieć w różnych miejscach odmienny wydźwięk. Coś co jest silną stroną jednej gminy, może być słabą stroną innej. Dla przykładu, tereny chronione w gminie nastawionej na turystykę, położonej z dala od aglomeracji będą uznawane za atut. Takie same tereny chronione w gminie otaczającej aglomerację miejską mogą być istotną barierą rozwoju funkcji mieszkalnych. Mało tego, ta sama cecha w tej samej gminie może być rozpatrywana jako silna i słaba strona. Dotyczy to np. poziomu bezrobocia, które jest poważnym problemem społecznym, a jednocześnie, przy odpowiedniej strukturze, może być silną stroną w oczach potencjalnych inwestorów. Uwaga ta dotyczy także szans i zagrożeń. Tu szczególnie duże znaczenie mają działania o charakterze administracyjnym. Przykładem może być kwestia wzrostu znaczenia jakości i gospodarki opartej na wiedzy. Jest to niewątpliwa szansa dla gmin, w których występuje znaczny odsetek osób dobrze wykształconych, innowacyjnych firm i prężnych ośrodków naukowo-dydaktycznych. Dla gminy bazującej na przemysłach tradycyjnych może to jednak być pewnym zagrożeniem. Wskazania w scenariuszu są efektem indywidualnej analizy każdej cechy dokonanej przez przedstawicieli środowisk lokalnych.

W zakresie czynników wewnętrznych zgodzono się, iż przewagę mają silne strony, bowiem łączny wynik oceny wyniósł 9 pkt. Poniżej przedstawiono silne i słabe strony gminy:

Najważniejsze silne strony (spośród łącznej liczby 33 pkt):

- + Niewielka odległość od szlaków komunikacyjnych
- + Wysoki potencjał środowiska naturalnego w kontekście rozwoju turystyki
- + Nie występowanie na terenie gminy uciążliwego przemysłu
- + Dobrze rozwinięte zaplecze kulturalne
- + Sprawny system wspierania inicjatyw mieszkańców
- + Podejmowanie specjalnych inicjatyw rozwojowych
- + Podejmowanie inicjatyw społecznych
- + Podejmowanie inicjatyw kulturalnych
- + Znaczne zasoby gruntów inwestycyjnych
- + Występowanie szczególnych zasobów naturalnych (złoża, wody geotermalne, drewno itd.)

Najważniejsze słabe strony (spośród łącznej liczby 24 pkt):

- Znaczna odległość od ośrodków administracyjnych i akademickich
- Istnienie na terenie gminy obszarów chronionych
- Niski popyt wewnętrzny (zasobność społeczeństwa)
- Słabo rozwinięta sieć gazowa
- Niesprawne instytucje otoczenia biznesu

W zakresie czynników zewnętrznych ustalono, że przewagę mają szanse. Poniżej przedstawiono najważniejsze szanse i zagrożenia gminy:

Najważniejsze szanse (spośród łącznej liczby 19 pkt):

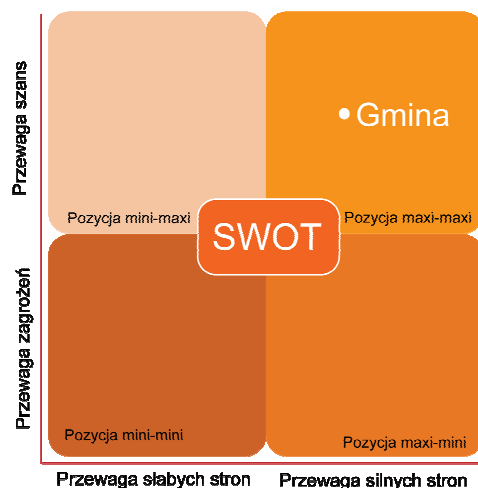
- + Zmiany polityczne na poziomie regionalnym
- + Wzrost zamożności mieszkańców
- + Pozyskanie środków na inwestycje publiczne z budżetu UE
- + Pozyskanie środków na inwestycje prywatne budżetu UE
- + Zmiany struktury gospodarki narodowej (np. wzrost znaczenia usług)
- + Realizacja społecznych programów wsparcia
- + Wzrost znaczenia postaw obywatelskich
- + Spadek przestępczości
- + Ogólnokrajowe czynniki demograficzne
- + Rozwój społeczeństwa informacyjnego
- + Rozwój gospodarki opartej na wiedzy
- + Zmiany technologiczne w firmach
- + Wzrost znaczenia jakości i technologii
- + Nowe technologie do wykorzystania w gospodarce komunalnej

Najważniejsze zagrożenia (spośród łącznej liczby 13 pkt):

- Wprowadzenie reformy służby zdrowia
- Wprowadzenie reformy szkolnictwa
- Zmiany w systemie finansowania samorządów
- Zmiany przepisów dotyczących gospodarki gruntami
- Zmiany przepisów dotyczących zagospodarowania przestrzennego
- Wzrost obciążeń podatkowych
- Zmiany dotyczące ubezpieczeń i opodatkowania rolników
- Polaryzacja ekonomiczna społeczeństwa

Powyżej przytoczone wyniki analiz pozwoliły na określenie pozycji strategicznej gminy w polu maxi-maxi. Wyniki analizy SWOT mają decydujące znaczenie dla formułowania scenariuszy rozwojowych w horyzoncie czasowym do roku 2020.

Rysunek 9

5. Scenariusze rozwojowe do 2020 roku

Ostatnim etapem tworzenia scenariuszy rozwojowych było modelowanie trendów badanych cech w zależności od wyników analizy SWOT. Najprościej, przyjętą zasadę modelowania trendów można zamknąć w sformułowaniu: „Im lepszy wynik analizy SWOT tym bardziej optymistyczne założenia dla trendów”. Trend wykładniczy wynikający z danych historycznych został przyjęty jako wariant podstawowy³. Na etapie wzoru określającego relacje pomiędzy poszczególnymi latami prognozy było – w zależności od wyników analizy SWOT odejmowane lub dodawane było 5 lub 10%.

Trend wynikający z danych historycznych był zatem korygowany *in plus* lub *in minus*. Jeśli bowiem z analizy SWOT wynikało, że sytuacja gminy jest niekorzystna, to uzasadnione jest przewidywanie pogarszania się sytuacji w odniesieniu do badanych cech (np. jeszcze szybszy spadek liczby mieszkańców lub spadek dochodów subwencji itd.). Jeśli natomiast wynik analizy SWOT wskazywał na dobrą sytuację wewnętrzną (przewaga silnych stron) oraz szanse stwarzane przez czynniki zewnętrzne (przewaga szans), to uzasadnione jest przewidywanie odwrócenia negatywnych trendów lub pogłębienia trendów pozytywnych.

Scenariusze rozwoju sytuacji w gminie oparte są o analizę statystyczną danych historycznych, zatem ekstrapolują one zjawiska zachodzące w przeszłości. W odniesieniu do większości cech jest to wysoce uzasadnione postępowanie. W kilku jednak przypadkach można mówić o przewidywanych zjawiskach zewnętrznych, które wpłyną na zmianę lub odwrócenie trendu. Przypadki takie były odpowiednio komentowane.

Analizując przedstawione scenariusze należy mieć świadomość, iż nie jest to ani wskazanie celów, ani nawet precyzyjne zobrazowanie przyszłości. Scenariusze rozwojowe pokazują co może się wydarzyć w gminie, jeśli zostaną zachowane dotychczasowe trendy – tak pozytywne, jak i negatywne.

Umieszczenie gminy w analizie SWOT w pozycji maxi - maxi sprawiło, iż do dalszej analizy przyjęto warianty według następującego klucza:

- Wariant optymistyczny – trend plus 10%.
- Wariant neutralny – trend plus 5%.
- Wariant pesymistyczny – trend wynikający z danych historycznych.

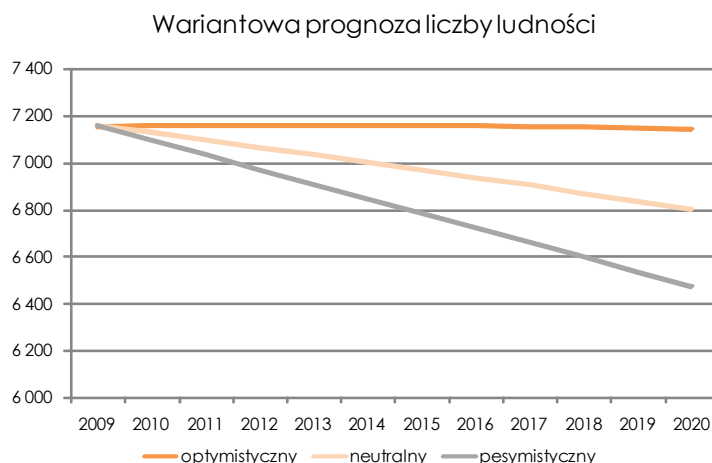
5.1. Zjawiska demograficzne

Przebieg krzywych prognoz demograficznych będzie determinował opisane dalej potencjalne kierunki działań w obliczu zmian liczby ludności oraz liczby młodzieży szkolnej w gminie.

Jak widać na poniższym rysunku, w wariacie pesymistycznym, w gminie w roku 2020 mieszkać będzie 6 473 osób, wariant optymistyczny wskazuje na 7 143 osób, natomiast wariant neutralny, pośredni, określa tę liczbę na 6 800. Pamiętając, iż liczba ludności w roku 2000 wynosiła 7 787 osób, a roku 2008 gminę zamieszkiwało 7 283 osób, we wszystkich trzech wariantach gminę mogą dotknąć zjawiska negatywne związane ze spadkiem liczby ludności, takie jak spadek dynamiki dochodów liczonych od liczby mieszkańców, spadek dynamiki zapotrzebowania na wybrane media (a więc dłuższy czas amortyzacji inwestycji) itd.

³ Wyjątek od tej zasady stanowią projekcje wskaźników demograficznych, które zostały oparte na prognozie demograficznej dla województwa łódzkiego przygotowanej przez GUS oraz wskaźnika przewidywanej wielkości części oświatowej subwencji ogólnej, który został obliczony metodą złożoną uwzględniającą prognozę wielkości subwencji na ucznia oraz liczby uczniów.

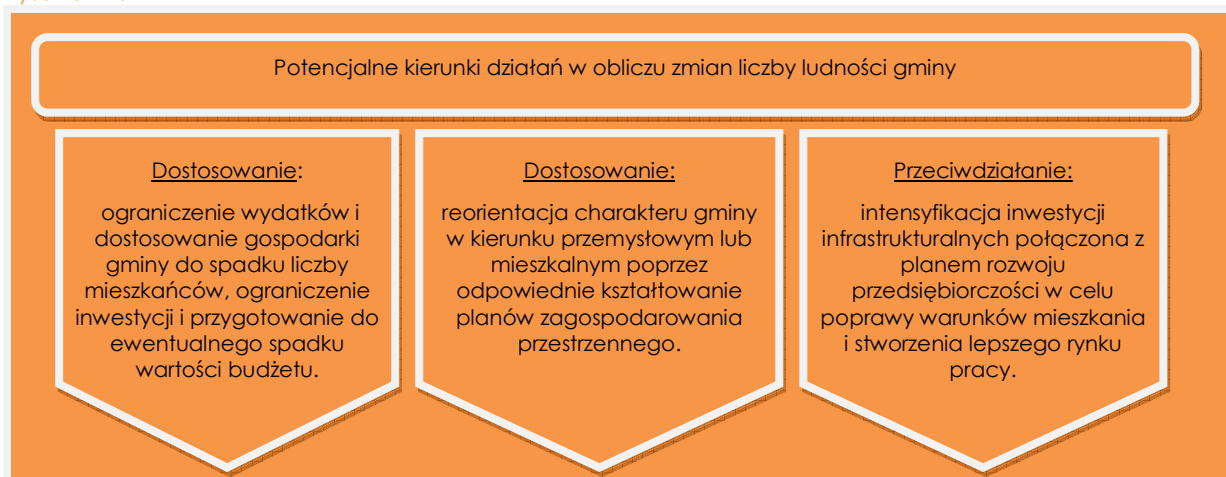
Rysunek 9

Tendencje migracyjne i spadek przyrostu naturalnego to zjawiska ogólnoeuropejskie. Uniknięcie skutków tych zjawisk jest jednak mało prawdopodobne, ponieważ wszystkie warianty prognozują spadek liczby ludności w gminie.

Na podstawie prognozowanych trendów można wskazać potencjalne kierunki działań w obliczu zmian ludności gminy. W analizowanym przypadku trzy kierunki działań mają charakter dostosowawczy, można również wskazać jeden kierunek o charakterze przeciwdziałania.

Rysunek 10

Do powyższych działań można sformułować następujący komentarz.

Reorientacja charakteru gminy polega na ustaleniu dominującego przeznaczenia obszaru, to jest wskazaniu takiego przeznaczenia terenów, które w sposób zasadniczy będzie określało przyszły typ i charakter przestrzeni gminy, zarówno funkcjonalny (wymagania i warunki funkcjonowania), jak i fizjonomiczny (wizualny, krajobrazowy), a co za tym idzie – rolę danej części gminy w jej strukturze funkcjonalnej i przestrzennej. Na danym obszarze mogą się rozwijać również inne funkcje, jednak muszą one uwzględniać standardy wyznaczone przez przeznaczenie dominujące. Określenie dopuszczonych funkcji oraz sposób uwzględnienia standardów to zadanie przyszłych planów miejscowych zagospodarowania. Przemysłane planowanie przestrzenne może być istotnym czynnikiem przeciwdziałania spadkowi liczby ludności poprzez stwarzanie dogodniejszych możliwości prowadzenia interesów, podejmowania pracy oraz zamieszkiwania w gminie.

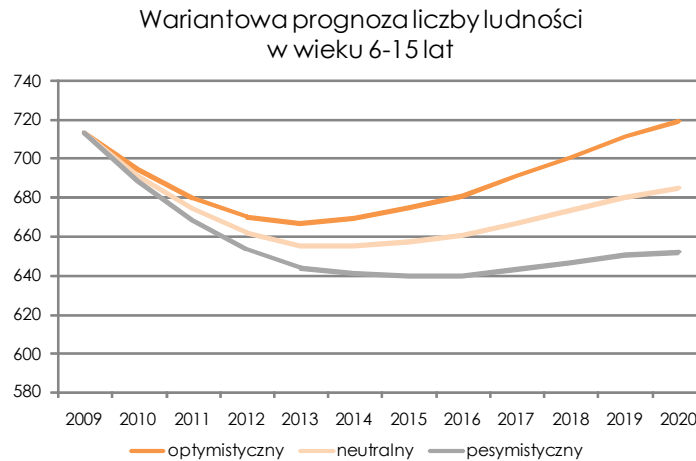
Ważnym elementem planów zagospodarowania przestrzennego jest wyznaczenie terenów na których mogą być realizowane zarówno przedszkola, żłobki jak i obiekty łączące obie funkcje. Żłobki i przedszkola można realizować także na terenach mieszkaniowych. Funkcjonowanie w

gminie placówek opieki przedszkolnej może skłaniać młodych ludzi do pozostania w gminie, a nawet osiedlania się w niej.

W roku 2000, w gminie było 1 068 dzieci w wieku 6-15 lat. Zgodnie z obserwowanymi cyklami dotyczącymi fal poziomu dzietności, można spodziewać się poważnych zmian w strukturze demograficznej gminy.

Poniższy rysunek pokazuje wariantową prognozę liczby ludności w wieku 6-15 lat.

Rysunek 11

Poniżej przedstawiono rekomendację co do kierunków działań możliwych do podjęcia przez władze gminy wobec prognozowanych zmian liczby młodzieży szkolnej.

Za wartość graniczną pod względem możliwości dostosowania się gminnego systemu oświaty do zmian demograficznych, bez konieczności dokonywania istotnych zmian, przyjęto zmianę (wzrost czy też spadek) liczby młodzieży szkolnej w latach 2009-2020, nie przekraczającą 5%.

Gminny system oświaty może dostosować się przez zmiany ewolucyjne do przyrostu lub spadku zawierającego się w przedziale od 5% do 10%.

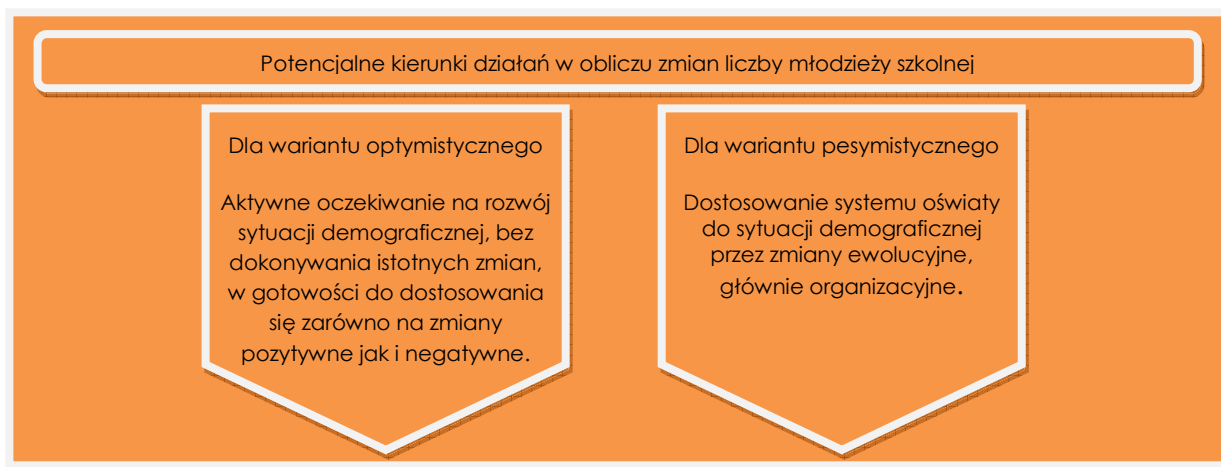
Wzrost lub spadek liczby młodzieży szkolnej ponad 10% stanu z roku 2009, będzie wymagał aktywnych działań na poziomie strategicznym.

Prognozy demograficzne mogą przewidywać wystąpienie minimum lokalnego liczby młodzieży szkolnej w przedziale lat 2009-2020. Jeśli minimum to wynosiło nie więcej niż 5% wartości z 2009 roku, uznawano je za tak słabe, że funkcję liczby młodzieży w czasie przyjmowano za monotonicznie rosnącą. Wystąpienie minimum lokalnego można postrzegać jako zjawisko niekorzystne dla gminy, ponieważ będzie wymagać najpierw „zwijania” istniejącego systemu oświaty, a następnie ponownego „rozwijania”, podczas gdy stały wzrost czy spadek pozwalają na bardziej konsekwentne działania.

W wariantcie pesymistycznym zmiana liczby młodzieży szkolnej, jaka według prognoz dokona się w latach 2009-2020, jest wyższa od wartości uznanej za graniczną pod względem możliwości dostosowania się obecnego systemu oświaty, bez dokonywania zmian, niższa natomiast od wartości uznanej za punkt, w którym należy podjąć aktywne działania dostosowawcze na poziomie strategicznym. Prognozowane minimum lokalne jest słabe. Rekomenduje się zatem dostosowanie przez zmiany ewolucyjne, czyli przeprowadzanie kroczących, niewielkich zmian w systemie oświaty, głównie organizacyjnych, np. w systemie pracy nauczycieli, zmianie liczebności klas, godzinach pracy szkół. itp.

W wariantcie umiarkowanym optymistycznym zmiana liczby młodzieży szkolnej, jaka według prognoz dokona się w latach 2009-2020, jest niższa od wartości uznanej za graniczną pod względem możliwości dostosowania się obecnego systemu oświaty bez dokonywania zmian. Rekomenduje się zatem aktywne oczekiwanie, czyli nie podejmowanie istotnych zmian w systemie oświaty, przy stałej jednak gotowości do dokonania takich zmian w przypadkach rozwoju sytuacji demograficznej, czy to korzystnej, czy to niekorzystnej.

Rysunek 12

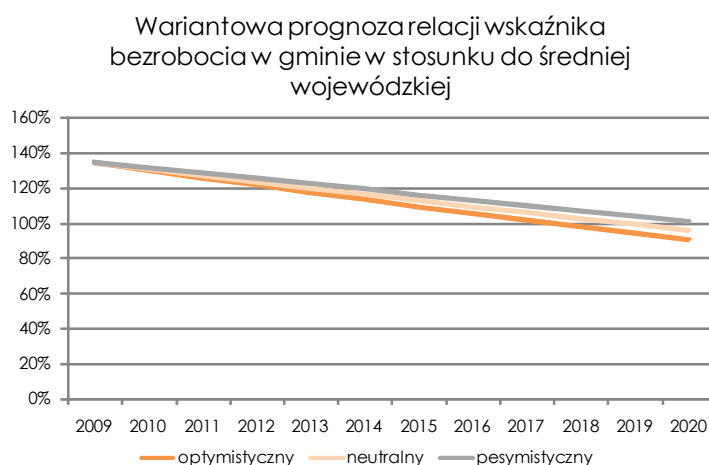

5.2. Zjawiska gospodarcze

W perspektywie średniookresowej należy spodziewać się zjawisk gospodarczych wynikających zarówno z uwarunkowań lokalnych gminy, jak zjawisk o znacznie szerszym zasięgu, obejmującym gospodarkę województwa, kraju, a w niektórych aspektach, być może powiązanych również z globalizacją współczesnej gospodarki rynkowej.

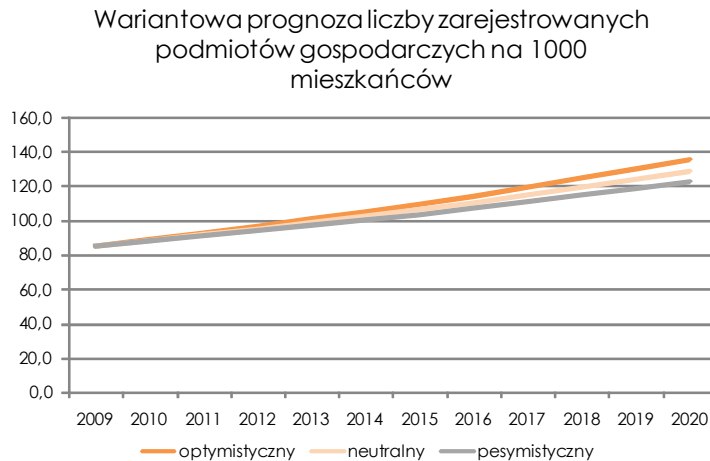
Pierwszym zjawiskiem, którego należy się spodziewać, będą zmiany wskaźnika bezrobocia w gminie w stosunku do średniej wojewódzkiej. W wariantcie neutralnym, wskaźnik bezrobocia dla gminy może zmniejszyć się z 124,6% do 95,6% średniej wojewódzkiej (w wariantcie pesymistycznym może on spaść do 101%, zaś w wariantcie optymistycznym ulec redukcji do 90%). Rok 2010 może być okresem pewnego wzrostu bezrobocia w całym kraju, wynikającym z ogólnej koniunktury gospodarczej. Po okresowym wzroście bezrobocia może nastąpić pewien spadek. Jest bardzo mało prawdopodobne, aby bezwzględna liczba bezrobotnych osiągnęła kiedykolwiek maksymalne poziomy odnotowywane w przeszłości. Tempo spadku oraz różnice pomiędzy scenariuszami prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek 13

Odzwierciedleniem prognozowanych zmian gospodarczych w gminie, są zmiany liczby przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Z wykonanych prognoz wynika, że do roku 2020 Gmina może osiągnąć, w zależności od wariantu, liczbę podmiotów od 123 do 135, a zatem większą od obecnej wartości średniej dla gmin miejsko-wiejskich, wynoszącej 89. Szczegółowe przewidywania w zakresie liczby podmiotów na 1 000 mieszkańców prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek 14

Aby stymulować pozytywne zjawiska gospodarcze i zwiększać ich tempo, gmina może podjąć aktywne działania prorozwojowe. Działania władz gminy mogą koncentrować się w następujących dziedzinach:

1. Tworzeniu i rozbudowie infrastruktury sprzyjającej rozwojowi przedsiębiorczości w gminie. W zakres tych działań wchodzi: celowe kształtowanie planów zagospodarowania przestrzennego, uzbrajanie terenów, rewitalizacja obiektów i terenów zdegradowanych (np. po wojskowych, po przemysłowych, po PGR, itp.)
2. Pomoc w tworzeniu i rozwoju przedsiębiorczości, w tym szczególnie mikro i małych przedsiębiorstw poprzez doradztwo i wsparcie w pozyskiwaniu środków pomocowych UE. Wspieranie rozwoju nowoczesnych gospodarstw rolnych.
3. Promocja gminy jako miejsca dogodnego do podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej. Informowanie o wolnych terenach inwestycyjnych i nieruchomościach, zasobach kadrowych oraz inicjatywach podejmowanych przez władze gminy.
4. Zachęty finansowe tworzące sprzyjający klimat wobec lokalnych przedsiębiorców, redukcja poziomu podatków lokalnych leżących w zakresie ustalania przez gminę.

Na poniższym rysunku pokazano przykładowe kierunki działań.

Rysunek 15.

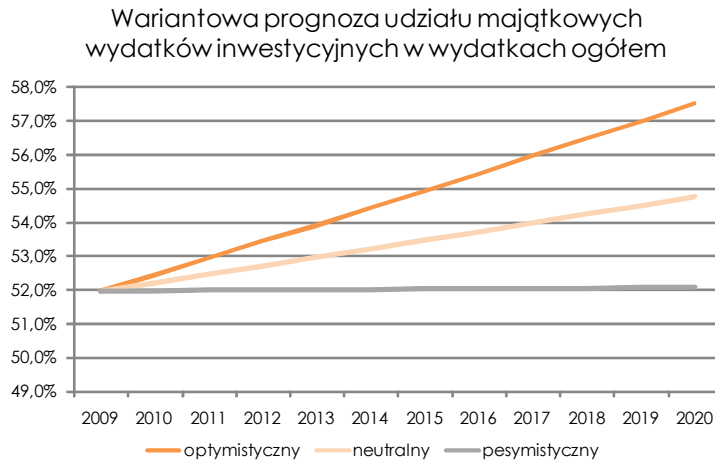
Ponadto, gmina posiada walory przyrodnicze i krajobrazowe możliwe do wykorzystania w jej rozwoju gospodarczym, dlatego uzasadnione jest podjęcie działań, których przedmiotem będzie budowa infrastruktury zwiększającej wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy w celu zwiększenia ruchu turystycznego, np. ścieżek rowerowych, szlaków spacerowych, ścieżek dydaktycznych.

5.3. Budżet i gospodarka komunalna

Zadaniem dużo trudniejszym jest prognozowanie zjawisk w zakresie gospodarki jednostki samorządu terytorialnego. Tutaj może wystąpić bardzo wiele czynników niezależnych i wymykających się analizie trendu. Pierwszym z takich czynników jest wdrażana właśnie nowelizacja Ustawy o finansach publicznych oraz zmiany w systemie finansowania gmin. Nie zmienia to jednak faktu, iż pewne procesy mogą zachodzić dalej w skali zbliżonej do skali dotychczasowej. Bardzo ciekawych wniosków dostarcza analiza trendów w zakresie udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem. Można przewidywać, iż – podobnie jak miało to miejsce w latach ubiegłych – okresy większej aktywności inwestycyjnej będą przeplatały się z okresami braku inwestycji. Jest to zjawisko naturalne. Każdy wysiłek inwestycyjny musi być poprzedzony akumulacją środków, a następuje po nim przeważnie okres spłaty powstałych w jego wyniku zobowiązań. W horyzoncie czasowym do roku 2020 można spodziewać się zauważalnego wzrostu aktywności inwestycyjnej gminy, której plany inwestycyjne będą kształtowane potrzebami lokalnej społeczności w zakresie infrastruktury, obiektów mieszczących placówki oświatowe i wychowawcze oraz inne potrzeby.

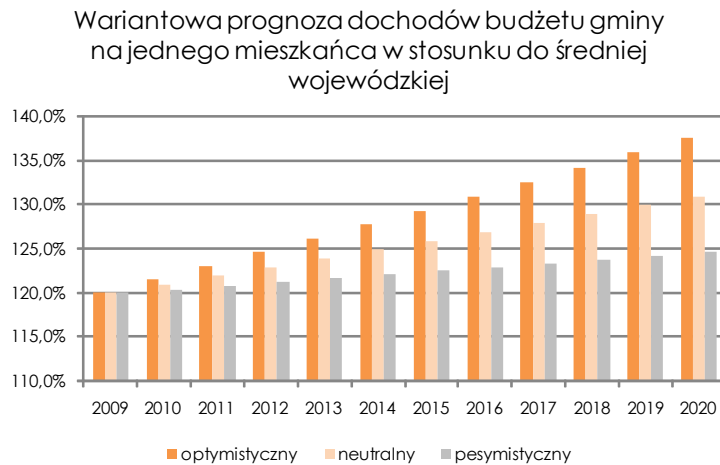
Przewidziany udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem do roku 2020 prezentuje poniższy rysunek. Prognozy udziału wydatków inwestycyjnych są zobrazowane liniami ciągłymi, co w założeniu ma odzwierciedlać ogólny kierunek kształtowania się w przyszłości tej pozycji budżetu gminy. Przyjęta metodologia prognozowania jest odpowiednia dla potrzeb analizy strategicznej, która ma pokazać kształtowanie się trendów analizowanych zjawisk.

Rysunek 16

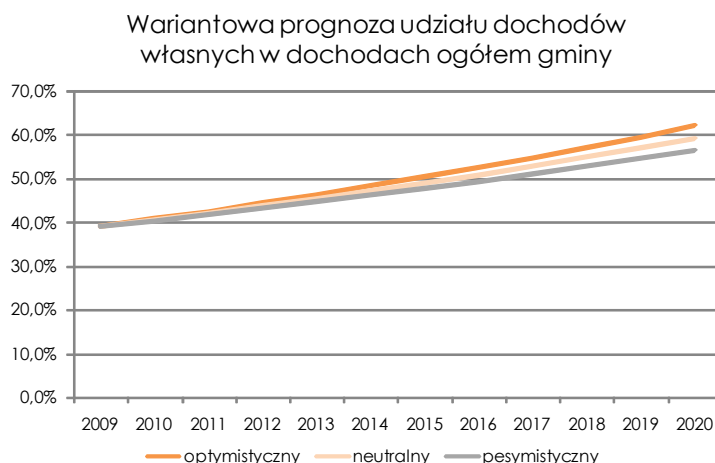
Kluczowe znaczenie dla gospodarki budżetowej gminy będą miały zmiany w wartości dochodów budżetowych. Analiza danych historycznych pokazuje, że pomimo wzrostów i spadków, relacja dochodów gminy na jednego mieszkańca do średnich dochodów wszystkich gmin na jednego mieszkańca w całym województwie, pozostawała w przedziale 86%-163%. Można się spodziewać, że w wariantcie optymistycznym wskaźnik ten, wzrastając, przewyższy średnią dla województwa, w wariantcie umiarkowanym wskaźnik wzrośnie, przewyższając tę średnią, wreszcie, w wariantcie pesymistycznym może być odnotowany wzrost, z przewyższeniem średniej, co może przyczynić się istotnego zwiększenia aktywności inwestycyjnej w planach budżetowych gminy. Prognozy w tym zakresie obrazuje poniższy rysunek.

Rysunek 17

Realizacja zadań inwestycyjnych każdej gminy, wymaga zapewnienia źródeł finansowania. Wzrost udziału wydatków inwestycyjnych może być pokrywany wzrostem udziału dochodów własnych w ogóle dochodów gminy. Jak wskazują przykłady wielu jednostek samorządu terytorialnego, brak środków własnych stanowił niejednokrotnie poważną przeszkodę w realizacji nawet najniezbędniejszych inwestycji, również w przypadkach, gdy środki te miały stanowić wkład własny do projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Na koniec 2008 roku dochody własne stanowiły 61,17% całości budżetu gminy. W perspektywie roku 2020 można oczekiwać kształtowania się ich w przedziale 56% - 62%. Szczegóły w tym zakresie prezentuje poniższy rysunek.

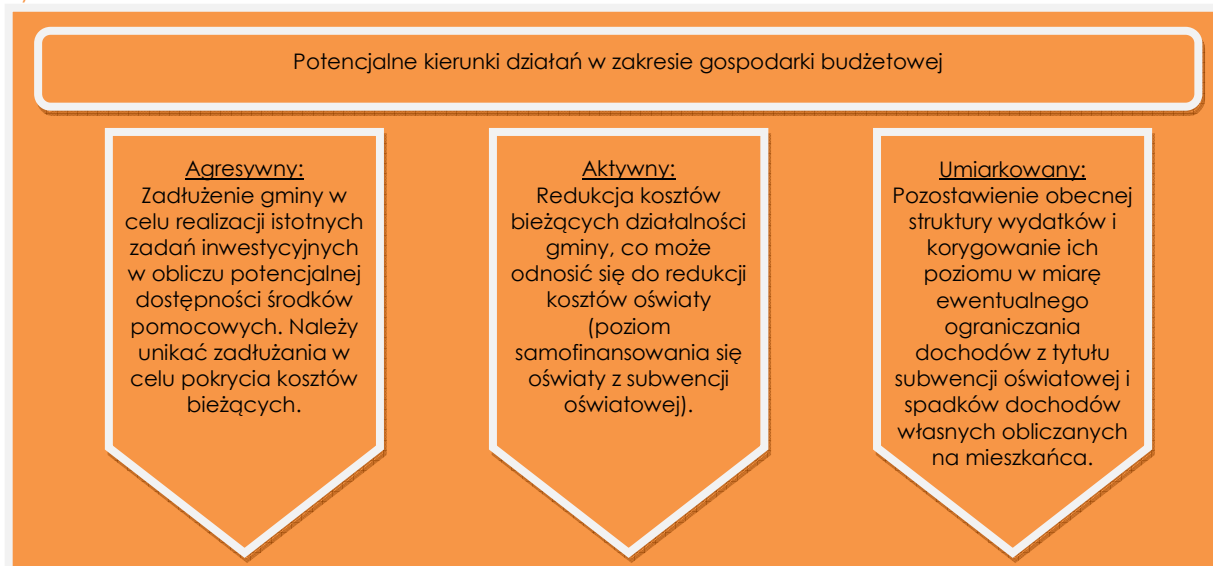
Rysunek 18

Dla każdej gminy bardzo ważnym źródłem przychodów są subwencje, w tym szczególnie subwencja oświatowa. Wzrost wartości subwencji można by uznać za zjawisko pozytywne – gmina ma więcej środków na realizację własnych zadań bez konieczności ich samodzielnego wypracowania. Jednak w świetle obserwowanych zjawisk demograficznych i ekonomicznych, uzależnienie jednostek samorządu terytorialnego od zewnętrznych źródeł finansowania może być dla nich niebezpieczne. W przypadku zmniejszania się subwencji – budżet może okazać się niewystarczający. Taka ewentualność powinna być brana pod uwagę przy formułowaniu planów inwestycyjnych. Dochody własne są bez wątpienia źródłem najbardziej stabilnym – choć także podatnym na czynniki makroekonomiczne.

Obserwowane tendencje wskaźników budżetowych powinny skłaniać władze lokalne do podjęcia wysiłku na rzecz optymalizacji finansów, to znaczy takiego ich długofalowego planowania aby uzyskać odpowiednią dynamikę realizacji zadań inwestycyjnych, przy jednoczesnej zdolności do realizacji zadań finansowanych z subwencji. Gmina posiada pewne możliwości przystosowania się lub przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom, co pokazano na poniższym rysunku.

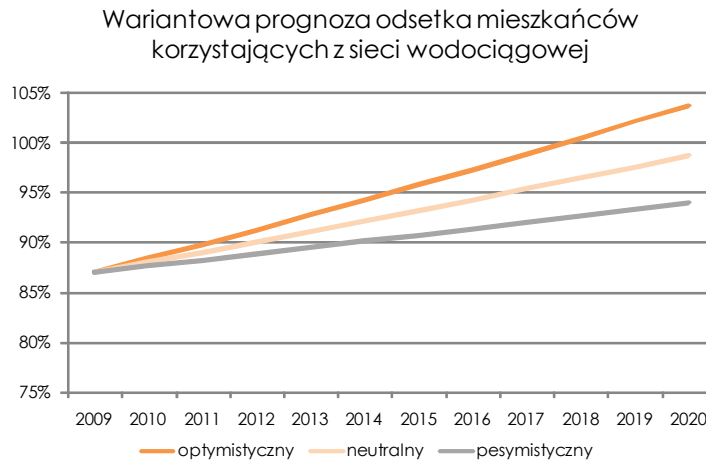
Rysunek 19

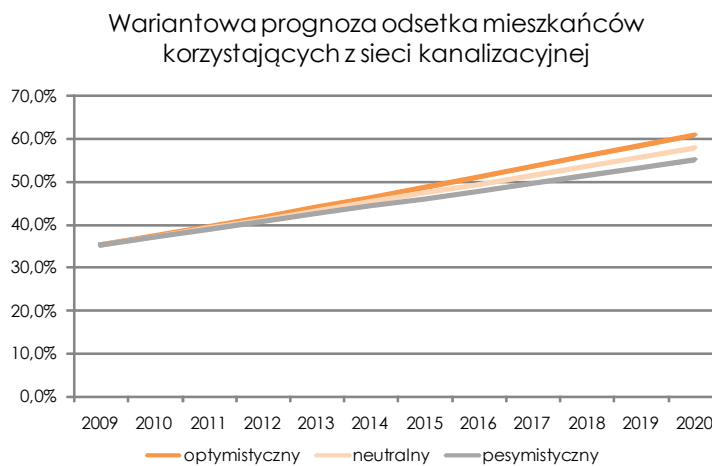
Ważnymi wskaźnikami poziomu rozwoju gminy są odsetki osób korzystających z wodociągów i kanalizacji w porównaniu do gmin tego samego rodzaju. W zależności od wariantu poziomu

gmina może w roku 2020 osiągnąć odsetek mieszkańców korzystających z wodociągów na poziomie od 94% do 100%, w zależności od wariantu. Wzrost taki mógłby nastąpić w ramach bieżącego wysiłku inwestycyjnego. W przypadku zadań inwestycyjnych w zakresie rozwoju sieci kanalizacyjnej, kluczowe znaczenie miałyby pozyskanie środków zewnętrznych, ponieważ środków budżetowych może ewentualnie wystarczyć na niezbędny udział własny, ale nie na pokrycie całego kosztu inwestycyjnego. Warto w tym miejscu podkreślić, iż na przestrzeni najbliższego dziesięciolecia kwestia rozwiązania w zakresie gospodarki ściekowej będzie miała kluczowe znaczenie nie tylko z cywilizacyjnego, ale także z ekonomicznego punktu widzenia. Kanalizacja (lub wybrane formy alternatywne, np. oczyszczalnie przydomowe) jest warunkiem niezbędnym rozwoju gminy.

Rysunek 20

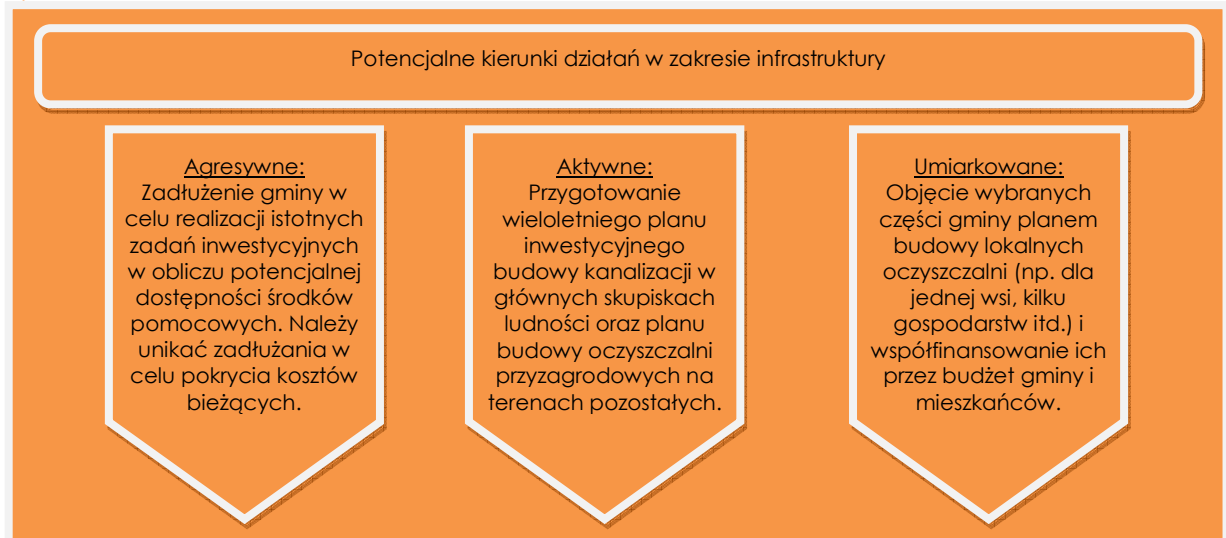

Rysunek 21

Biorąc pod uwagę sytuację budżetową gminy oraz przewidywane zmiany w zakresie liczby ludności i dochodów, można sformułować kilka potencjalnych kierunków działania w odniesieniu do kwestii infrastrukturalnych.

Rysunek 22

6. Podsumowanie

Reasumując sytuację w gminie, można spodziewać się następującego rozwoju sytuacji społeczno-gospodarczej:

1. Istnieje zagrożenie spadkiem liczby mieszkańców.
2. Aktywne oczekiwanie będzie najbardziej prawdopodobnym kierunkiem działań w zakresie gminnego systemu oświaty, ponieważ przewiduje to najbardziej prawdopodobny wariant umiarkowany prognozy liczby młodzieży szkolnej w latach 2009-2020.
3. Dochód budżetowy na jednego mieszkańca w wariantcie optymistycznym, wzrastając, przewyższy średnią dla województwa. Co istotne, dochody na jednego mieszkańca będą kształtować docelowo, do roku 2020, na poziomie od 125% do 138% średniej dla województwa.
4. Kluczowe znaczenie ma właściwe kształtowanie dynamiki majątkowych wydatków inwestycyjnych. Prognozy zauważalnego wzrostu w tym zakresie do roku 2020, należy oceniać pozytywnie.
5. Najbardziej prawdopodobne jest, iż wskaźnik bezrobocia w gminie w relacji do średniej wojewódzkiej, będzie spadać, ponieważ taką zmianę przewiduje wariant umiarkowany. Można liczyć się z pewnymi, niewielkimi okresowymi wzrostami bezrobocia spowodowanym czynnikami makroekonomicznymi.
6. Niezależnie od wariantu rozwoju sytuacji w przyszłości można oczekiwać ożywienia aktywności gospodarczej mieszkańców i wzrostu liczby podmiotów na 1 000 mieszkańców.